

AKKREDITERINGS- RAPPORT

Master i krigføring og militære operasjoner

Forsvarets Høgskole

2026

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUT har et eget styre og er faglig uavhengig i oppgaver som gjelder akkreditering, tilsyn og evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg har NOKUT forvaltningsoppgaver på vegne av departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene. NOKUTs formål og oppgaver er forankret i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

NOKUT skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Gjennom arbeidet skal NOKUT søke å bistå institusjonene i kvalitetsarbeidet deres.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

Grad/studiepoeng	Mastergrad/120 studiepoeng
Sakkyndige	Gunhild Hoogensen Gjørsv, Peter Bovet Emanuel, Teodor Voster Fossdal
Dato for vedtak	20.03.2026
Saksnummer	24/01221

Forord

NOKUT kvalitetssikrer norsk høyere utdanning blant annet gjennom tilsyn med institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid, akkreditering av nye studietilbud og tilsyn med etablerte studier. Universiteter og høyskoler har ulik myndighet til å opprette studietilbud. Dersom institusjoner ønsker å opprette et studietilbud utenfor sin myndighet, må de søke NOKUT om akkreditering av studietilbudet.

Den sakkyndige komiteen oppnevnt av NOKUT, har vurdert søknaden fra Forsvarets høyskole om akkreditering av master i krigføring og militære operasjoner. Komiteen har samlet sine vurderinger i denne rapporten.

Om denne rapporten

NOKUTs metode for akkreditering av studietilbud innebærer som beskrevet i vedlegg 2 til denne rapporten, at komiteen kan endre sine vurderinger og konklusjoner i løpet av vurderingsprosessen dersom det kommer ny informasjon. Det er tilfelle i denne rapporten. Komiteens tilleggsvurderinger fremkommer under de aktuelle bestemmelsene.

Hege Brodahl
avdelingsdirektør

Alle NOKUTs vurderinger er offentlige og denne samt tilsvarende rapporter vil være elektronisk tilgjengelige på våre nettsider www.nokut.no.

Innhold

1 Informasjon om søkerinstitusjonen	5
2 Vedtak	6
3 Sakkyndig vurdering	7
3.1 Oppsummering.....	7
3.2 Forutsetninger for akkreditering.....	8
3.3 Krav til studietilbudet.....	10
3.4 Krav til fagmiljø	22
4 Samlet konklusjon	29
5 Dokumentasjon	30
Vedlegg 1 Studiets læringsutbytte.....	30
Vedlegg 2 Akkrediteringsprosessen.....	31
Vedlegg 3 Presentasjon av den sakkyndige komiteen	32

1 Informasjon om søkerinstitusjonen

I 2018 ble Forsvarets fem akkrediterte høyskoler slått sammen til én høyskole, Forsvarets høyskole (FHS). FHS er en akademisk uavhengig utdannings- og forskningsinstitusjon delvis underlagt universitets- og høyskoleloven, men også en militær driftsenhet i etaten Forsvaret.

FHS tilbyr bachelorutdanninger i militære studier, språk og etterretning og ingeniørfag, erfaringsbasert masterutdanning i militære studier på 90 studiepoeng samt videreutdanning i grunnleggende militær profesjons- og lederutdanning. I tillegg tilbyr FHS ikke-akkreditert utdanning, som befalsutdanning og kurs for ansatte i forsvarssektoren. Det omsøkte studietilbudet er det andre studietilbudet på høyere grads nivå som FHS ønsker å tilby.

Som akkreditert høyskole har FHS myndighet til å akkreditere egne studietilbud på lavere grads nivå (bachelornivå), men må søke NOKUT om akkreditering av utdanninger på høyere grads nivå (masternivå) og doktorgradsnivå. NOKUT godkjente i 2024 Forsvarets høyskole sitt systematiske kvalitetsarbeid.

2 Vedtak

Vilkårene i forskrift til universitets- og høyskoleloven §§ 1-10 til 1-18 av 1. august 2025 er oppfylt. NOKUT akkrediterer master i krigføring og militære operasjoner (120 studiepoeng) ved Forsvarets Høgskole.

Akkrediteringen er gyldig fra vedtaksdato.

3 Sakkyndig vurdering

3.1 Oppsummering

Forsvarets høyskole (FHS) søkte høsten 2024 om akkreditering av master i krigføring og militære operasjoner. Ved en akkreditering blir dette Norges første mastergradsstudium på 120 studiepoeng innenfor militærvitenskap, og kan ses i sammenheng med blant annet «Forsvarsløftet - for Norges trygghet Langtidsplan for forsvarssektoren 2036» som Stortinget vedtok i juni 2024. Dette skal innebære en mer enn dobling av militært ansatte, og dermed også høyere etterspørsel etter en militær mastergrad.

Det legges opp til at studiet skal gjennomføres på deltid, som en arbeidsplassbasert utdanning. Det forventes at de fleste studentene kommer fra Hæren, Sjøforsvaret eller Luftforsvaret, samt militært ansatte fra underavdelinger som arbeider med språk og etterretning, cyber, space og logistikk. Studietilbudet kan også være relevant for ansatte i andre deler av Forsvaret, Heimevernet og de som jobber med totalforsvar og privat næringsliv som leverer til forsvarssektoren. Studiet bæres i stor grad av fagmiljøene ved FHS som tilbyr bachelorutdanninger, men er også koblet mot avdelingene som driver masterutdanning i dag. Navnet skal reflektere et studium der studentene bevisst og systematisk skal studere krigføring med intensjon om å kunne gjennomføre bedre militære operasjoner.

Komiteen mener at FHS har laget et mastergradsstudium som er relevant i dag, understreket av at det er Forsvaret selv som står for både utdanningen og etterspørselen etter den. Studiet gir rom for tilpasning til den enkelte students bakgrunn og interesser, noe som passer godt til en utdanning som er for ansatte fra alle deler av Forsvaret. FHS har et sterkt fagmiljø innenfor de militære fagene, som er godt rustet til å utdanne kandidater på høyt nivå. Likevel ser komiteen noen mangler, det gjelder særlig hvordan studiet integrerer teknologiforståelse og hvilken rolle sammensatte trusler og hybrid krigføring har i dagens militære operasjoner.

Manglende vektlegging av teknologiforståelse i studiet, spesielt sammensatte trusler og hybrid krigføring, bruk av ny teknologi som KI og autonomi, og utfordringer knyttet til disse er hovedtrekkene som taler mot en akkreditering av studiet i dets nåværende form. FHS må også påse at de har ansatte med kompetanse til å undervise i kulturforståelse i militære operasjoner.

Komiteen anbefaler ikke akkreditering av dette studietilbudet i sin nåværende form.

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

Den sakkyndige komiteen har foretatt en ny vurdering basert på institusjonens tilbakemelding og tilleggskommentasjon. I tilsvaret er det tydeliggjort hvordan studietilbudet er forankret i multidomeneoperasjoner og sammensatte trusler, og hvordan teknologiforståelse og hybrid krigføring er dekket innunder dette. Det er sikret at sammensatte trusler og hybrid krigføring blir dekket som sentrale deler av studietilbudet. Studieplanen og læringsutbyttebeskrivelser er oppdatert i tråd med dette. Praksisavtalene som er inngått i forlengelsen av rammeavtalen er ettersendt. Fagmiljøet er styrket med nyansettelser og det er dokumentert hvem som skal dekke alle fagområder blant annet innen kulturforståelse i militære operasjoner. Fagmiljøets forsknings- og utviklingsarbeid er dokumentert med flere forskningsaktiviteter innen både multidomeneoperasjoner og

teknologiforståelse, og sammensatte trusler. Dette ivaretar kravet til FoU-aktivitet i fagmiljøet ved studietilbudet. Videre er vitnemål og Diploma Supplement oppdatert.

Komiteen anbefaler akkreditering av master i krigføring og militære operasjoner.

3.2 Forutsetninger for akkreditering

3.2.1 Aktuelle krav i lov om universiteter og høyskoler

Fra studiekvalitetsforskriften:

§ 3-1 (4) En forutsetning for akkreditering av studietilbud er at kravene i lov om universiteter og høyskoler er oppfylt. Forskrifter gitt med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler § 3-2 skal legges til grunn for akkrediteringen.

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-1 (1) Aktuelle krav i lov om universiteter og høyskoler med tilhørende forskrifter skal være oppfylt.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-10 Generelle vilkår for akkreditering

Et vilkår for akkreditering av studietilbud er at kravene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter er oppfylt.

Vurdering

Krav til styringsordning, reglement, klagenemnd, læringsmiljøutvalg og kvalitetssikringssystem er ikke vurdert i denne omgang da institusjonen er en akkreditert høyskole. Bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven skal gjelde for Forsvarets høyskole med noen unntak, se [Forskrift om delvis anvendelse av universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høyskole og om nemnder](#).

I dette punktet er kun relevante krav i forskrift til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskoleloven), vitnemål og diploma supplement vurdert.

Studiet oppfyller kravene i universitets- og høyskoleloven om minst 30 studiepoeng i selvstendig arbeid, og omfanget av graden som helhet tilsvarer 120 studiepoeng. Studiet er en ordinær master etter § 2-6.

Opptakskravene til masterprogrammet er at en må være sikkerhetsklarert til riktig nivå, være militært eller sivilt ansatt i minimum 50 prosents stilling i forsvarssektoren, totalforsvaret, NATO eller i forsvarssektoren i et annet alliert land. Søker må minst ha en relevant lavere akademisk grad og bekrefte at arbeidsgiver tillater at arbeidsplassen blir brukt som læringsarena. Ved flere søkere enn studieplasser vil de tre forsvarsgrenene få hver sin kvote à 15 studieplasser, og de resterende studieplassene fordeles på resten av søkerne. Søkerne konkurrerer innad i kvotene med karaktersnitt, og kjønnsbalanse og tjenesteuttalelse er utslagsgivende ved likt karaktersnitt. Studietilbudet oppfyller krav til opptak i universitets- og høyskoleloven §2-6.

Diploma Supplement er mangelfullt og må utbedres. Det inneholder kun 7 av 8 punkter, og punkt 2-6 må fylles ut da alle disse er spesifikke for studieprogrammet. Det vises til mal for vitnemålstillegget¹

Diploma Supplement og vitnemål er merket «ugradert – internt. Skal ikke videreformidles utenfor forsvarssektoren». Hensikten med Diploma Supplement er å gi informasjon i forbindelse med jobbsøking, godkjenning av kvalifikasjoner og videre studier i Norge eller i utlandet. Teksten nederst på siden om at Diploma Supplement og vitnemål er «ugradert – internt. Skal ikke videreformidles utenfor forsvarssektoren» må fjernes.

Malen for vitnemål er ellers i tråd med regelverket.

Høgskolen må

- lage en mal for Diploma Supplement med mer detaljert innhold av studiet
- fjerne «ugradert – internt. Skal ikke videreformidles utenfor forsvarssektoren» fra vitnemål og Diploma Supplement

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

Komiteen har gjort en ny vurdering etter tilsvaret, og FHS har nå lagt ved et utfylt Diploma Supplement, og også fjernet «ugradert-merknaden». Kravet er nå oppfylt.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.2.2 Informasjon om studietilbudet

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-1 (2) Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon, samt muligheter for studentutveksling.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbudet

k. Informasjonen om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon, herunder muligheter for studentutveksling.

Vurdering

Studieplanen gir en konsekvent og tilstrekkelig presis beskrivelse av studiets innhold, oppbygning og progresjon i et fireårig deltidsløp, med arbeidsplassen som sentral læringsarena.

Søker har lagt ved oversikt over alle emner som hører til studiet, hvilke emner som er anbefalt å ta sammen for å oppnå en spesifikk profil på studiet, og beskrevet rekkefølgen emnene skal tas i. Innholdet i alle emnene er også beskrevet, slik at en får god oversikt over hva studiet innebærer.

¹ [Mal med tekstanbefalinger - Felles studentsystem](#)

Kjerneemner, valg-/praksisemner og masteroppgave er tydelig strukturert; enkelte emner kan tilbys på engelsk og/eller nett. Dette understøtter fleksibilitet og muliggjør kombinasjonen arbeid og studier. Det fremgår at internasjonalisering ivaretas gjennom engelskspråklige emner, gjesteforelesere og utvekslingsmuligheter. Studentutveksling beskrives, selv om det fremstår noe uklart hvordan det passer inn i studieplanen med tanke på semestrene og jobb ved siden av studiene. Komiteen forventer at FHS justerer dette slik at det fremkommer tydeligere i studieplanen (se også 3.3.7).

Komiteen har innspill og anbefalinger til innhold i studietilbudet, se punkt 3.3.4. FHS må fortløpende oppdatere justeringer i studieplanen og informasjonen om studiet.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.3 Krav til studietilbudet

3.3.1 Læringsutbytte og studiets navn

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (1) Læringsutbyttet for studietilbudet skal beskrives i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og studietilbudet skal ha et dekkende navn.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

c. Læringsutbyttet skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring for det aktuelle nivået.

a. Studietilbudet skal [...], ha [...] og et dekkende navn.

Vurdering

Det omsøkte studietilbudet ligger på nivå 7 (master/annen syklus) og bygger på tidligere militærfaglig utdanning og gir avansert kompetanse i krigføring og militære operasjoner, inkludert planlegging, gjennomføring, ledelse, evaluering og videreutvikling. Kandidaten utvikler **avansert kunnskap** om militære operasjoner, militær teori, erfaringslæring, profesjons- og forskningsetikk, samt innsikt i metoder og ny teknologi for å forbedre militær praksis. Ved fullført studium kan kandidaten **anvende relevante forskningsmetoder**, analysere og kritisk vurdere informasjon og KI-verktøy, og gjennomføre selvstendige forsknings- eller utviklingsprosjekter innen militærfag.

Kandidaten får også **generell kompetanse** til å utvikle og fornye egen og kollektiv praksis, bidra til innovasjon, veilede andre og håndtere profesjonsetiske dilemmaer i Forsvaret og på tvers av sektorer.

Overordnet og engelsk læringsutbytte samsvarer med NKR 7 og stemmer med innholdet i studieplanen. FHS har lagt ved en tabell som illustrerer sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsen og innholdet i kjerneemnene. FHS kan med fordel inkludere alle emner i studieplanen, ikke bare kjerneemnene, i en oversikt tilsvarende tabellen som var

lagt ved søknaden. Sammen med en oversikt over hvilke vurderingsformer som dekker de forskjellige læringsutbyttene vil en slik tabell kunne fungere som et godt verktøy i videreutviklingen av studietilbudet. Spesielt kan det bidra til å bedre sporbarhet mellom læringsutbytter, teknologirelaterte temaer og vurderingsformer, slik at sammenhengen mellom studiets ambisjonsnivå og faktiske læringsaktiviteter blir tydeligere. Dette kan styrke kvalitetssikringen og gi et klarere bilde av hvordan teknologi faktisk operasjonaliseres i programmets innhold, jf. målpunkt under 3.3.4.

Både det norske og engelske navnet gjenspeiler programmets profil og plassering i feltet.

Konklusjon

Kravene er oppfylt.

Høgskolen bør

- bruke tabellen over læringsutbytter som et verktøy i utviklingen av studietilbudet ved å inkludere alle emner i studietilbudet og gi bedre sporbarhet mellom emnenes læringsutbytter, det overordnede læringsutbyttet, teknologirelaterte temaer og vurderingsformer

3.3.2 Studietilbudets faglige oppdatering og relevans

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (2) Studietilbudet skal være faglig oppdatert, og ha tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

- b. Studietilbudet skal være faglig oppdatert og ha tydelig relevans for videre studier eller arbeidsliv.

Vurdering

Faglig oppdatering

FHS har et sterkt fagmiljø med kompetanse på høyt internasjonalt nivå, som samarbeider med anerkjente forskningsmiljøer som Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Fagmiljøet ved studieprogrammet er vurdert nærmere i punkt 3.4. FHS samarbeider også med andre utdanningsinstitusjoner i allierte land om innholdet i studieprogrammet, har et internt kvalitetssystem og har de militære grensjefene representert i styret til høyskolen.

Flere av emnene i studiet er spesielt relevante i samfunnet vårt i dag, for eksempel russisk krigføring, bruk av moderne teknologi i krigføring og krigføring i verdensrommet, samtidig som studiet også har mer tradisjonelle fokusområder som logistikk, etterretning og landdoktriner. Studiets innhold er utformet for å dekke behovene i dagens samfunn, men må styrkes for å møte dagens krav til teknologiforståelse og forståelse av sammensatte trusler og hybrid krigføring.

Som nevnt må et masterprogram i moderne krigføring inkludere et emne eller på annen måte inkludere sammensatte trusler og hybrid krig jf. punkt 3.3.4. Moderne konflikter er i økende grad teknologidrevne og derfor enda mer komplekse. Teknologier som cyber,

romsystemer, droner og digital påvirkning gjør det mulig å ramme både militære og sivile mål samtidig og ofte skjult. Temaene er dekket av de valgbare emnene, men dette er temaer som komiteen mener skal inkluderes i den obligatoriske delen av studietilbudet. Offiserer trenger kunnskap om både teknologi og strategi for å kunne identifisere og håndtere sammensatte angrep og integrere operativ planlegging, etterretning og sivil-militært samarbeid. En tydeliggjøring av teknologiens rolle vil også styrke studiets relevans og sikre at kandidatene er bedre rustet til å møte de krav som dagens og morgendagens krigføring stiller.

Studiets relevans for videre studier og/eller arbeidsliv

Studiet er relevant for stillinger i Forsvaret, og kvalifiserer også til andre jobber i forsvarsektoren og totalforsvaret. Dette understrekes av forsvarsløftet til regjeringen som innebærer vekst i etterspørsel på forskere med spisskompetanse på krigføring og militære operasjoner, i tillegg til andre stillinger i Forsvaret og forsvarsektoren som krever høyere utdanning og spesialisering. Studiet kvalifiserer til utdanning på doktorgradsnivå innen militærvitenskap, noe Norge mangler i dag. Derfor er studiet spesielt relevant for videre studier. Studietilbudet er utformet av og for Forsvaret, søknaden beskriver ikke nærmere hvilke andre jobber utdanningen er relevant for.

Høgskolen må

- sikre at studietilbudet er faglig oppdatert innen teknologiforståelse, sammensatte trusler og hybrid krigføring

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har tydeliggjort hvordan studietilbudet er forankret i multidomeneoperasjoner og sammensatte trusler, og hvordan teknologiforståelse og hybrid krigføring er dekket innunder dette. FHS viser dette tydelig i sitt svar til 3.3.4 nedenfor, der de operasjonaliserer dette punktet. Komiteen vurderer at kravet er oppfylt.

Konklusjon

Kravet er oppfylt

Høgskolen bør

- oppgi hvordan studiet er relevant for arbeid i totalforsvaret og forsvarsektoren utover Forsvaret selv.

3.3.3 Studietilbudets arbeidsomfang

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (3) Studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500-1800 timer per år for heltidsstudier.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

f. Studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier.

Vurdering

Studiets omfang beskrives i vedlagt tabell i søknaden. Søker redegjør for hvordan arbeidstimene skal fordeles på forskjellige læringsaktiviteter i emnene innen forskjellige faglige grupper og fordypninger. Oversiktene over læringsaktiviteter og vurderingsformer, sammen med emnebeskrivelser, viser arbeidskrav, selvstudier og vurderingsformer som samlet gir et realistisk og rimelig arbeidsomfang i deltidsmodellen.

Timetabeller per emne og totalberegninger gjør det mulig å kontrollere at normtall ivaretas når 30 stp. planlegges over året. Variasjonen i vurderingsformer (skriftlig, muntlig, kombinert, praksis B/IB, masteroppgave) er konsistent med læringsutbyttenes ambisjonsnivå. Timefordelingen fremstår rimelig, og det skal være mulig å jobbe 50 prosent ved siden av studiene.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.3.4 Studietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (4) Studietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

d. Studietilbudets innhold, oppbygging og progresjon skal være tilpasset læringsutbyttet.

h. Studietilbudets organisering og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet og stå i forhold til antallet studenter.

Vurdering

Studieprogrammet består av kjerneemner tilsvarende 60 studiepoeng, inkludert masteroppgave på 30 studiepoeng, og valgemner tilsvarende 60 studiepoeng. Rekkefølgen her er logisk, hvor en først legger grunnlaget med Militære operasjoner: praksis, teori og metode, så tar valgemner, før en tar Militære operasjoner og multidomene-operasjoner og Profesjons- og forskningsetikk samt masteroppgave til slutt.

Studiemodell master i krigføring og militære operasjoner			
Semester	Emne	K/P/V*	Studiepoeng/ECTS
Høst (1)	Militære operasjoner: praksis, teori og metode	K	15
Vår (1)		P/V	15
Høst (2)		V	15
Vår (2)		V	15
Høst (3)		V	15
Vår (3)	Militære operasjoner og multidomene-operasjoner	K	10
	Profesjons- og forskningsetikk	K	5
Høst (4)	Masteroppgaven	K	30
Vår (4)			
SUM			120
* K= kjerneemne, P=praksisemne og V= valgemne			

Det tilbys 23 valgemner inklusiv et utvekslingsemne, og 6 praksisemner. FHS har beskrevet forskjellige kombinasjoner av valgemner studentene kan ta for å en spesifikk profil på studiet sitt, etter hva som er relevant og interessant for studenten. FHS presenterer noen utvalgte muligheter som muliggjør ulike fordypninger i valg av masteroppgave. Listen er ikke uttømmende, men illustrativ:

Fordypning i nordområdene og Arktis

Valgemner:

- NATO og logistikk i Norden (7,5) og Operativ effekt og logistikk (7,5 stp)
- Arctic Warfare (15 stp)
- Joint Targeting (15 stp)
- The Russian Way of Regular Land Warfare (15 stp)

Fordypning i joint targeting, teknologianvendelse og innovasjon

Valgemner:

- Teknologianvendelse i militærmakt (15 stp)
- Verdensrommet og elektromagnetisk krigføring (15 stp)
- Joint Targeting (15 stp)
- Erfaringslæring i krigføring (15 stp)

Fordypning luftmakt

Valgemner:

- Anvendt luftmakt (15 stp)
- Luftmakt og teknologi (15 stp)
- Ledelsesutvikling i Luftforsvaret (15 stp)
- Luftmilitær ledelse i militære operasjoner (15 stp)

Fordypning landmakt

Valgemner:

- Ledelse i militære landoperasjoner (15 stp)
- The Russian Way of Regular Land Warfare (15 stp)
- Tactical Innovation (7,5 stp) og Land-doktriner (7,5 stp)
- Ressurs, økonomi- og virksomhetsstyring i militære operasjoner (7,5 stp) og Logistikkledelse i anvendte militære operasjoner (7,5 stp)

Alternativt til ett av valg-emnene

Praksisemne:

- Praksisemne i landmilitære operasjoner på lavere taktisk nivå (15 stp)

eller

- Praksisemne i landmilitære operasjoner på høyere taktisk nivå (15 stp)

Fordypning sjømakt og nordområdene

Valgemner:

- NATO og logistikk i Norden (7,5) og Operativ effekt og logistikk (7,5 stp)
- Arctic Warfare (15 stp)
- Joint Targeting (15 stp)
- Littoral maritime operations and amphibious warfare (utvekslingsopphold USA) (15 stp)

Alternativt til ett av valg-emnene:

Praksisemne:

- Sjømakt og maritime operasjoner (15 stp)

eller

- Ledelse av maritimt fartøy i militære operasjoner (15 stp)

Fordypning spesialoperasjoner

Valgemner:

- Ledelse i spesialoperasjoner (15 stp)
- Joint Targeting (15 stp)
- Teknologianvendelse i militærmakt (15 stp)

Praksisemne:

- Spesialoperasjoner (15 stp)

Fordypning i militær etterretning

Valgemner:

- Intelligence management for military operations (15 stp)
- Intelligence analysis for joint military operations (15 stp)
- Verdensrommet og elektromagnetisk krigføring (15 stp)
- Joint Targeting (15 stp)

Komiteen vurderer at studietilbudet i større grad bør synliggjøre teknologiens betydning for moderne krigføring og militære operasjoner. Teknologi er ikke lenger et støtteverktøy, men et strukturerende premiss for operativ evne, beslutningsprosesser og strategisk handlingsrom. Utviklingen innen cyberkapasiteter, autonome systemer, rombaserte tjenester, sensorteknologi, digital påvirkning og kunstig intelligens påvirker nå alle domener og alle faser av operasjoner, fra situasjonsforståelse til kampkraft, logistikk og sivil-militær samhandling. Dette fordrer at studiet ikke bare omtaler teknologi, men integrerer teknologiforståelse som en gjennomgående faglig dimensjon, slik at kandidatene trenes i å analysere hvordan teknologiske muligheter og sårbarheter endrer både operasjonsmiljøet og militær profesjonsutøvelse.

Komiteen anerkjenner at sammensatte trusler er del av de obligatoriske emnene (Profesjons og forskningsetikk), men mener at et masterprogram i krigføring og militære operasjoner må inkludere et emne eller hovedtema om sammensatte trusler og hybrid krig. Dagens konflikter utspiller seg i økende grad i et komplekst, grenseløst og teknologidrevet trusselbilde. Utviklingen innen teknologi – særlig innen cyberkapasiteter, romdomener,

droner, autonome systemer, overvåking, digitale påvirkningsverktøy og kunstig intelligens – har samtidig utvidet handlingsrommet for hybride operasjoner. Slike teknologier gjør det mulig å angripe militære og sivile mål simultant, skjult og med høy presisjon, påvirke befolkningsoppfatninger i sanntid, sette kritisk infrastruktur ut av spill og manipulere informasjonsmiljøet på måter som direkte påvirker militær beslutningstaking og operativ evne.

For å kunne planlegge, lede og gjennomføre operasjoner i dette miljøet, må offiserer forstå både de teknologiske virkemidlene og den strategiske logikken bak hybride trusler. Et emne eller tema som analyserer sammensatte trusler gir derfor studentene nødvendige ferdigheter til å identifisere og tolke digitale, kognitive og fysiske angrep i et helhetlig perspektiv, samt integrere etterretning, teknologi, operativ planlegging og sivil-militær samhandling i møte med slike utfordringer. Dette gjør kunnskap om hybrid krigføring og teknologidrevne trusselaktiviteter til en helt sentral del av et moderne masterprogram i militærvitenskap. FHS må videreutvikle studietilbudet slik at sammensatte trusler og hybrid krig blir dekket i større grad. Det inkluderer både de etiske implikasjonene (inkludert i de obligatoriske emnene), men også konseptutvikling, teori og praksis, særlig med tanke på dagens teknologiske utvikling. Dette kan gjøres i et eget emne eller ved å revidere eksisterende emner. Temaet må dekkes som en obligatorisk del av studietilbudet.

Komiteen understreker også at fagmiljøet må ha tilstrekkelig teknologisk kompetanse til å støtte et slikt ambisjonsnivå. Dette innebærer både å sikre faglig bredde og å knytte undervisning og veiledning til relevant forskning og utviklingsarbeid på felt som KI, autonomi og digitale operasjonsmiljøer. En tydeliggjøring av teknologiens rolle vil styrke studiets relevans og sikre at kandidatene er bedre rustet til å møte de krav som dagens og morgendagens krigføring stiller.

Dette vil også påvirke punkt 3.3.2, 3.4.1 og 3.4.5

Infrastruktur

Infrastrukturen er beskrevet i søknaden, og vil i stor grad benytte eksisterende lokaler ved samlinger. Til vanlig foregår studiehverdagen der studenten bor eller jobber. Det stilles krav om egnet PC i henhold til forsvarssektorens standard, da flere av læringsaktivitetene skjer digitalt. Studentene får tilgang til nødvendige lisenser. Det følger også av avtalen med arbeidsgiver at studenten skal kunne bruke arbeidsplassen som læringsarena.

Bibliotekstjenester er beskrevet i søknaden, og fremstår som adekvat dekket.

Høgskolen må

- opprette et emne eller på annen måte sikre at sammensatte trusler og hybrid krig blir dekket som en sentral del av studietilbudet
- integrere teknologiforståelse som en gjennomgående faglig dimensjon i studietilbudet

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har justert læringsutbyttebeskrivelsen og utbedret to av de obligatoriske emnene for å i større grad påse at sammensatte trusler og hybrid krigføring blir dekket. FHS har også besluttet at det skal være minst et arbeidskrav i studiet hvor teknologiforståelse blir gjenstand for vurdering. Teknologiforståelse blir dermed også obligatorisk for alle

studenter, og i større grad gjennomgående i studiet. Komiteen vurderer at kravene anses som dekket.

Konklusjon

Kravene er oppfylt.

3.3.5 Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (5) Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet. Det skal legges til rette for at studenten kan ta en aktiv rolle i læringsprosessen.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

e. Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet og utformet slik at de fremmer at studentene tar en aktiv rolle i å forme læringsprosessen.

Vurdering

Utdanningen er samlingsbasert og kombinerer nettbaserte emner med læringsaktiviteter på studentenes egen arbeidsplass. Undervisnings- og læringsformene er varierte og studentaktive (case, øvelser, seminar, skrivearbeid, presentasjoner, simulering) og koblet til forventede læringsutbytter på emnenivå. Studiet vektlegger kritisk refleksjon, utforskning av ny teknologi inkludert KI, samt etiske vurderinger knyttet til teknologi og militær kontekst. Det er lagt opp til at studentene skal få trening i skriftlig og muntlig kommunikasjon og arbeide med faglige problemstillinger også under forhold som simulerer militære utfordringer, som tidspress og krevende miljø. Det legges vekt på veiledning, hverandrevurdering og praktiske oppgaver kombinert med individuell og kollektiv refleksjon. Denne strukturen er valgt for å sikre at studentene kan anvende teoretisk kunnskap i praksis og knytte læringsutbyttet til reelle arbeidssituasjoner.

Studiet inkluderer også valgfri praksis, men det er behov for tydeligere retningslinjer for hvordan studentene skal gjennomføre praksisperioden samtidig som de er i jobb. Undervisnings-, lærings- og vurderingsformene er varierte og tilpasset læringsutbyttet og utformet for å stimulere studentenes aktive deltakelse i egen læringsprosess. Praksis vurderes som bestått/ikke bestått. Alt dette gir god sammenheng mellom læringsutbytte, aktivitet og vurdering.

FHS kan med fordel tydeliggjøre hvordan praksisrelaterte arbeidskrav i valg- og praksisemner eksplisitt svarer til læringsutbyttet til studieprogrammet (se anbefaling om utvidet sporbarhetstabell).

Masteroppgaven utgjør en sentral del av studiet og gir studentene mulighet til å fordype seg i et selvvalgt tema. Gjennom oppgaven skal studentene demonstrere evne til å gjennomføre et selvstendig forskningsarbeid, anvende relevante metoder og bidra med ny kunnskap innenfor fagfeltet.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

Høgskolen bør

- tydeliggjøre hvordan praksisrelaterte arbeidskrav i valg- og praksisemner eksplisitt svarer til læringsutbyttet

3.3.6 Kobling til forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (6) Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og faglig utviklingsarbeid.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

g. Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

Vurdering

Studietilbudet er forankret i et aktivt FoU-miljø og legger til rette for koblinger til pågående forskning. Studieplanen og oversiktene over læringsaktiviteter og vurderingsformer viser hvordan FoU integreres i emnene (litteratur, gjesteforelesere, case/øvinger, metodeopplæring), og at masteroppgaven (30 stp.) fungerer som et selvstendig FoU-arbeid på nivå 7. Supplerende materiale beskriver at studenter kan knyttes til pågående prosjekter der det er hensiktsmessig, og at praksis-/valgemner kan forankres i empiriske problemstillinger fra sektoren. Dette understøtter studiets profesjonsprofil og studentenes FoU-modenhet (kritisk analyse, metodebruk og etikk).

Det skal etableres årlige forskningsdager, samt lages insentiver for at forskningsgrupper inviterer inn masterstudenter i forskningsprosjekter. En kobling mellom ledelsen av studieprogrammet og erfaringslæring fra Ukraina vil også sikre kobling til ny forskning om moderne krigføring.

Fra et studentperspektiv fremstår studietilbudets FoU-forankring som synlig og tilgjengelig. Det finnes arenaer for å bli introdusert for pågående forskning (seminarer/gjesteforelesninger), arbeidskrav som etterspør en forskningsnær tilnærming, og veiledningskapasitet til masteroppgaver.

Komiteen anbefaler at det tydeliggjøres i studieplanen hvordan studentene involveres i FoU-arbeid. Dette har fagmiljøet gode forutsetninger for med et fagmiljø der mange publiserer aktivt innen fagfeltet de underviser i. Fagmiljøet er nærmere vurdert i et senere punkt. Komiteen anser derfor kravene som dekket.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

Høgskolen bør

- lage en oversikt over FoU-portefølje for studietilbudet (publikasjoner + prosjekter) med kobling til emneansvar og tema med en kort merknad om hvordan FoU brukes i undervisningen

- tydeliggjøre i studieplanen hvordan studenter involveres i FoU (andel masteroppgaver knyttet til prosjekter, mulige publiserings-/formidlingskanaler, seminararenaer)

3.3.7 Ordninger for internasjonalisering og internasjonal studentutveksling

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-2 (7) Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart.

§ 2-2 (8) Studietilbud som fører fram til en grad skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

- i. Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart. Studietilbud som fører fram til en grad, skal i tillegg ha faglig relevante ordninger for internasjonal studentutveksling.

Vurdering

Fagmiljøet har omfattende nasjonalt og internasjonalt samarbeid gjennom forskning, undervisning, fagfellevurdering, konferanser og prosjektarbeid. FHS samarbeider tett med Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og andre enheter i Forsvaret, samt en rekke utenlandske institusjoner gjennom blant annet The International Society of Military Sciences (ISMS), The Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO), European Air Force Academies (EUAFA), International Association of Military Academies (IAMA) og Partnership for peace (PfP). Dette gir tilgang til kompetanse, gjesteforelesere, forskningsprosjekter og operative evalueringsprosesser, som bidrar til å sikre at studietilbudet er faglig forankret i både nasjonal og internasjonal militær praksis og forskning.

FHS har en internasjonal orientering som preger både pensum, undervisning og forskningssamarbeid. Flere emner undervises på engelsk, og studentene møter både norske og internasjonale forskere for å utvikle et fagspråk på begge språk. Høyskolen har erfaring med internasjonalt samarbeid, inkludert regelmessige gjesteforelesere, seminarer og workshops med utenlandske akademikere, der studentene aktivt deltar. Siden 2019 har FHS satset på internasjonalisering og er godkjent for Erasmus+ frem til 2027, noe som gir omfattende muligheter for student- og ansattutveksling. Dette har resultert i konkrete avtaler med flere europeiske militære institusjoner, samtidig som FHS opprettholder bilateralt samarbeid med britiske institusjoner. I tillegg deltar FHS i NORDEFCO-samarbeidet om militær profesjonsutdanning, og samarbeider med andre nordiske og internasjonale militære skoler om både forskning og undervisning. Høyskolen tilbyr også engelskspråklige emner spesielt utviklet for internasjonale offiserer. FHS har avtale om utveksling med Marine Corps University i USA. Selve avtalen dekker de sentrale faglige delene av studiet,

nemlig «Military and Defense». Hvordan dette skal gjennomføres ved siden av jobb fremstår noe uklart.

FHS planlegger å undervise emner både på norsk og engelsk, slik at de i tillegg til å ivareta norsk fagspråk forbereder studentene til å studere i internasjonale miljøer. Det arrangeres gjesteforelesninger og workshop med utenlandske forskere. Noen av emnene som undervises på engelsk er også tilrettelagt for innveksling av utenlandske studenter.

Konklusjon

Kravene er oppfylt.

3.3.8 Praksisavtaler

Studiekvalitetsforskriften:

Studietilsynsforskriften § 2-2 (9) For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

I. For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted.

Vurdering

Studieplan, emnebeskrivelser og vedlagte intensjonsavtale om praksisplasser viser at praksis organiseres i relevante miljøer med nødvendig kompetanse, og at vurdering skjer som bestått/ikke bestått. Det fremgår hvilke opptakskrav og forutsetninger som gjelder for praksis der dette er aktuelt. Programmet er tilrettelagt for yrkesnær læring som del av studiet, i tråd med studiets profil.

Komiteen savner en bedre oversikt over praksismulighetene som inkluderer mer konkret hvilke avtaler høyskolen har inngått, hvor mange plasser som er tilgjengelig hvert år, hvem som har ansvar for de ulike praksisplassene ved FHS, og informasjon om oppfølging og veiledning av studentene når de er ute i praksis.

Høyskolen må

- dokumentere signerte praksisavtaler med mer informasjon om oppfølging og veiledning av studentene

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har lagt ved signerte praksisavtaler hvor ansvarsfordeling og rutiner for veiledning og oppfølging tydeliggjøres. FHS har også beskrevet hvem som har ansvar for praksisstudentene, og tiltak de gjør for å sikre gjennomføring av praksis. Komiteen anser at kravene er nå oppfylt.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.3.9 Avgrensning og bredde

Studiekvalitetsforskriften:

§ 3-2 (1) Mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbud

- a. Studietilbudet skal være definert og avgrenset, ha tilstrekkelig faglig bredde og et dekkende navn.

Vurdering

Masterstudiet i krigføring og militære operasjoner gir avansert fordypning i militærvitenskap med fokus på å utvikle faglig selvstendighet, analytisk modenhet og robusthet i møte med krigens og operasjoners komplekse krav. Studiet bygger på forskningsbasert kunnskap og militær erfaringslæring, og tar sikte på å forbedre militær praksis, teori og metode i en tid preget av teknologisk utvikling og det grønne skiftet. Utdanningen er arbeidsplassbasert, integrerer teori og praksis, og utvikler studentenes evne til å analysere, lede og beslutte under krevende forhold, inkludert ekstreme situasjoner. Programmet legger stor vekt på profesjonsetikk, innovasjon og evnen til å formidle militærfaglige analyser. Studiet kvalifiserer også for opptak til militærvitenskapelig doktorgradsutdanning.

Masterstudiet avgrenses til å fokusere på krigføring og militære operasjoner innenfor rammen av militærvitenskap/war studies. Det bygger på forskning og erfaringslæring og retter seg mot praktiske og reelle utfordringer i forsvarssektoren. Studiet omfatter alle domener – land, sjø, luft, rom og det elektromagnetiske spekteret – samt sentrale funksjoner som logistikk, styring, økonomi og etterretning. Det berører nærliggende fagfelt som historie, statsvitenskap og teknologi, men avgrenses gjennom problemstillinger som direkte angår krigføring og militære operasjoner.

Studiet er tydelig definert og godt avgrenset rundt kjerneområdet krigføring og militære operasjoner. Det framstår som et målrettet, profesjonsrettet masterprogram med klar profil. Samtidig har det en god faglig bredde ved å kombinere militær teori, operasjonsanalyse, erfaringslæring, teknologi og innovasjon, profesjonsetikk og forskningsmetode.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.4 Krav til fagmiljø

3.4.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og kompetanse

Fra studiekvalitetsforskriften:

§ 3-2 (2) Mastergradsstudiet skal ha et bredt og stabilt fagmiljø som består av tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor studietilbudet. Fagmiljøet skal dekke fag og emner som studietilbudet består av. De ansatte i fagmiljøet skal ha relevant kompetanse.

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (1) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha en størrelse som står i forhold til antall studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker de fag og emner som inngår i studietilbudet.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-12. Generelle krav til fagmiljø

Første ledd: Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha en størrelse som står i forhold til antallet studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker fag, emner og veiledningen som inngår i studietilbudet.

§ 1-14. Særskilte krav til studietilbud på høyere grad

Første ledd: Fagmiljøet skal være bredt og ha relevant, stabil og høy kompetanse innenfor utdanning, faglig utviklingsarbeid og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid.

Vurdering

FHS har et sammensatt fagmiljø som kombinerer akademisk kompetanse med bred operativ erfaring fra nasjonale og internasjonale operasjoner. Denne kombinasjonen gir en solid kunnskapsbase for masterstudiet og sikrer god kvalitet i undervisning, veiledning og utviklingsarbeid. FHS beskriver et fagmiljø der militære fageksperter med operativ bakgrunn bidrar sentralt gjennom praksisnær kompetanse, mens akademikerne sikrer forskningsforankring. FoU-aktiviteten er organisert gjennom 12 FoU-grupper som er tverrfaglig sammensatt som jobber blant annet med antologier, fagfellevurderte publikasjoner og søknader om eksternfinansiering.

FHS oppgir at de arbeider for stabilitet i fagmiljøet ved å jobbe jevnt med å rekruttere flere med topp- og førstekompetanse, samt legge til rette for kvalifiseringsløp for høyskolens ansatte. Dette inkluderer stipendordninger som ansatte kan søke på for å kvalifisere seg for opprykk.

De oppgitte CV-ene viser at de fleste fagfeltene det skal undervises i dekkes av fagmiljøet. Det vises også at de ansatte forsker og publiserer aktivt. Denne forskningen, sammen med den formelle utdannelsen til de ansatte, viser at de holder et høyt faglig nivå, og at de underviser innenfor fagfelt de selv forsker aktivt på.

Komiteen finner imidlertid ingen kompetanse eller emneansvarlig innenfor kulturforståelse i militære operasjoner. Komiteen finner heller ikke CV eller dokumentasjon på at

emneansvarlig i Ledelse i spesialoperasjoner og praksiskoordinator i spesialoperasjoner har kompetanse på spesialoperasjoner.

Komiteen stiller også spørsmål til om underviserne i Luftmakt og teknologi har relevant teknologisk kompetanse. Emnet har blant annet fokus på KI og autonomi, men det fremgår ikke av søknaden at de to underviserne har kompetanse til å undervise om dette.

Knyttet til må-kravet i 3.3.4 understreker komiteen at fagmiljøet må ha tilstrekkelig teknologisk kompetanse innen felt som KI, autonomi og digitale operasjonsmiljøer. Denne kompetansen må enten dokumenteres eller fagmiljøet må utvides. Tilsvarende gjelder for fagområdet sammensatte trusler og hybrid krigføring.

Komiteen viser også til må-kravet i 3.4.4. der FHS må definere og begrunne hva som er studietilbudets sentrale deler og dokumentere hvilke ansatte i fagmiljøet med førstekompetanse som dekker disse.

Høyskolen må dokumentere

- hvem som er ansvarlig for *kulturforståelse i militære operasjoner* og hvordan dette fagfeltet er dekket av fagmiljøet
- at emneansvarlig i *ledelse i spesialoperasjoner* og praksiskoordinator i *spesialoperasjoner* har kompetanse på spesialoperasjoner
- at fagmiljøet og underviserne dekker teknologi-aspektet av *Luftmakt og teknologi*
- at fagmiljøet har tilstrekkelig teknologisk kompetanse, jf. punkt 3.3.4, eventuelt utvide fagmiljøet slik at dette fagområdet blir tilstrekkelig dekket
- at fagmiljøet dekker fagområdet sammensatte trusler og hybrid krigføring, jf. punkt 3.3.4, eventuelt utvide fagmiljøet slik at dette fagområdet blir tilstrekkelig dekket

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har dokumentert hvem som er ansvarlig for *kulturforståelse i militære operasjoner*, og vedkommende anses som kvalifisert. FHS har også tydeliggjort kvalifikasjonene til emneansvarlig for *ledelse i spesialoperasjoner* og praksiskoordinator i *spesialoperasjoner*. Teknologi-aspektet av *Luftmakt og teknologi* er styrket ved ansettelsen av en professor. Ansettelsen av en førsteamanuensis styrker også teknologisk kompetanse ved høyskolen, og det er tydeliggjort hvordan teknologisk kompetanse er dekket av resten av fagmiljøet. Til slutt er det tydeliggjort hvordan fagmiljøet dekker sammensatte trusler og hybrid krigføring, både av fagmiljøet som dekker de sentrale delene av studietilbudet og ved gjesteforelesere. Komiteen anser at kravene nå er oppfylt.

Konklusjon

Kravene er oppfylt.

3.4.2 Fagmiljøets utdanningsfaglige kompetanse

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (2) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-12 Generelle krav til fagmiljø

Tredje ledd: Fagmiljøet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse i universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, samt kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring. Institusjonen skal legge til rette for oppdatering og utvikling av fagmiljøets kompetanse.

Vurdering

Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet har noe formalisert utdanningsfaglig kompetanse. Mange av fagpersonene har lang erfaring med utvikling, gjennomføring og evaluering av undervisning og de fleste har fått vurdert sin utdanningsfaglige kompetanse som tilsvarende UH-pedagogisk basiskompetanse av FHS. FHS skriver i søknaden at de har fire ansatte som arbeider med høyskolens digitale undervisningssystemer, digital rådgivning og som støtter programansvarlige, emneansvarlige og fagansatte i forbindelse med undervisningen. Dokumentasjonen indikerer at utdanningsfaglig kompetanse er ivarettatt.

Det blir årlig satt av midler for å dekke utgifter knyttet til ansatte som vil ta UH pedagogikk ved andre institusjoner. Prosjektet Military Scholarship of Teaching and Learning arrangerer flere workshops i året for å heve de faglige ansattes pedagogiske og didaktiske kompetanse.

Komiteen vurderer at fagmiljøet har relevant utdanningsfaglig kompetanse i universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, samt kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring. Komiteen vurderer også at FHS legger til rette for oppdatering og utvikling av fagmiljøets kompetanse.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.4.3 Faglig ledelse

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (3) Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-11 Krav til studietilbudet

j. Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.

Vurdering

Masterprogrammet ledes av en professor med støtte fra emneansvarlige, praksiskoordinatorer og representanter fra relevante fag- og støtteenheter. Sammen utgjør disse programrådet, som håndterer faglig utvikling, kvalitetssikring og oppdatering av litteratur. Programansvarlig har det overordnede ansvaret for at studiet følger studieplan og regelverk, for kvalitetsutvikling og for møter i programrådet. Emneansvarlige har ansvar for gjennomføring og kvalitet i sine emner, inkludert planlegging, evaluering, samarbeid med faglærere og studenter, samt oppdatering av pensum.

Komiteen vurderer at studietilbudet har en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studietilbudet.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.4.4 Tilsatte i hovedstillinger og sentrale deler

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (4) Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studietilbudet skal utgjøres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være ansatte med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studietilbudet. I tillegg gjelder følgende krav til fagmiljøets kompetansenivå:

- a) For studietilbud på bachelorgradsnivå skal fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av minst 20 prosent ansatte med førstestillingskompetanse
- b) For studietilbud på mastergradsnivå skal 50 prosent av fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosent kompetanse ansatte med førstestillingskompetanse.

For studietilbud på doktorgradsnivå skal fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 50 prosent med professorkompetanse.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-12. Generelle krav til fagmiljø

Andre ledd: Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studietilbudet skal utføres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. I de sentrale delene av studietilbudene skal det være ansatte i hovedstilling med førstestillingskompetanse. Førstestillingskompetanse innehas av ansatte i førstestilling og andre med doktorgrad. Førstestillinger er stillingene førstelektor, førsteamanuensis, dosent og professor.

§ 1-14. Særskilte krav til studietilbud på høyere grad

Andre ledd: Innenfor studietilbudets fagområde skal minst 50 prosent av årsverkene i fagmiljøet ha førstestillingskompetanse og minst ti prosent av årsverkene ha professor- eller dosentkompetanse. For studier med obligatorisk praksis kan inntil ti prosent av årsverkene utgjøres av ansatte i delte stillinger og erstatte årsverk med førstestillingskompetanse. Slike delte stillinger kan ikke erstatte andelen årsverk med professor- eller dosentkompetanse.

Vurdering

Totalt består fagmiljøet av 41 vitenskapelige ansatte, som utgjør 12,79 årsverk. Av disse har 12,57 årsverk førstekompetanse, altså 98,28 prosent. Totalt blir 10,28 årsverk utført av ansatte med hovedstilling, altså 80,38 prosent. Til slutt har 3,49 årsverk professorkompetanse, tilsvarende 27,29 prosent. De kvantitative kravene i forskriften er dermed dekket: Minst 50 prosent har hovedstilling, minst 50 prosent har førstekompetanse og minst 10 prosent har professor- eller dosentkompetanse.

Komiteen klarer ikke å se at FHS har definert og begrunnet hva som er studietilbudets sentrale deler.

Komiteen påpeker i punkt 3.3.4 mangler knyttet til studietilbudets innhold. Dette gjelder både et behov for å integrere teknologisk forståelse gjennomgående i studietilbudet og et behov for å dekke sammensatte trusler og hybrid krigføring. Dette innebærer også at fagmiljøet må ha tilstrekkelig kompetanse innen ny teknologi som KI, autonomi og digitale operasjonsmiljøer, samt sammensatte trusler og hybrid krigføring. FHS må tydeliggjøre hvem i fagmiljøet som dekker disse fagområdene, eventuelt utvide fagmiljøet slik at de er tilstrekkelig dekket. Se også vurdering under 3.4.1.

Høgskolen må dokumentere

- og begrunne hva som er studietilbudets sentrale deler og dokumentere hvilke ansatte i fagmiljøet med førstekompetanse som dekker disse
- at fagmiljøet har tilstrekkelig teknologisk kompetanse, jf. punkt 3.3.4, eventuelt utvide fagmiljøet slik at dette fagområdet blir tilstrekkelig dekket
- at fagmiljøet dekker fagområdet sammensatte trusler og hybrid krigføring, jf. punkt 3.3.4, eventuelt utvide fagmiljøet slik at dette fagområdet blir tilstrekkelig dekket

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har nå tydeliggjort at sentrale deler av studiet er de fire obligatoriske emnene (inkl. masteroppgave), og hvordan fagmiljøet dekker dette. FHS har også gjort nye ansettelse, allerede nevnt i punkt 3.3.4, som styrker teknologikompetansen slik at dette kravet også er dekket. Til slutt har FHS tydeliggjort hvordan sammensatte trusler og hybrid krigføring samlet dekkes av fagmiljøet, og hvordan bredden i miljøet bidrar til å dekke bredden i fagfeltet. Komiteen vurderer at kravene nå er oppfylt.

Konklusjon

Kravene er oppfylt.

3.4.5 Fagmiljøets forsknings- og utviklingsarbeid

Fra studiekvalitetsforskriften:

§ 3-2 (3) Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Institusjonens vurderinger skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i arbeidet sitt.

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (5) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og faglig utviklingsarbeid, og skal kunne vise til dokumenterte resultater med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-14 Særskilte krav til studietilbud på høyere grad

Tredje ledd: Fagmiljøet skal drive forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor studietilbudets fagområde. Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå, av en kvalitet og i et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå i samsvar med kvalifikasjonsrammeverket nivå 7. Fagmiljøet skal kunne vise til resultater i samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Vurdering

Fagmiljøet har mange aktive forskere som publiserer både nasjonalt og internasjonalt. Mange av publikasjonene er skrevet sammen med andre miljøer nasjonalt, men også andre miljøer internasjonalt. Fagmiljøene har en rekke aktive forskningsgrupper innen cybersikkerhet og cybermakt, landmakt og landmilitær ledelse, luftmakt og luftmilitær ledelse, sjømakt, sikkerhets- og forsvarspolitik og militær strategi, ledelse og fellesoperasjoner.

Dokumentasjonen viser at fagmiljøet har et aktivt og relevant forsknings- og faglig utviklingsarbeid (FoU) som er tett koblet til studiets kjerneområder (krigføring, militære operasjoner, metode og profesjons-/forskningsetikk). Publikasjonslister og prosjektoversikter indikerer jevn produksjon de siste årene, inkludert bidrag i fagfelleverderte kanaler og profesjonsrettede arenaer. Fagmiljøtabellen synliggjør bredde i tematikk og nettverk (bl.a. samarbeid med forsvarssektorens miljøer) samt at en betydelig andel av undervisningspersonalet har førstestillingskompetanse og professor-/dosentkompetanse. Dette gir også gode forutsetninger for forskningsbasert undervisning og masterveiledning.

Hovedsakelig vurderer komiteen at FoU-aktiviteten er tilstrekkelig i omfang, aktualitet og nivå for dette studietilbudet, men i forlengelsen av konklusjonene under 3.3.4 og 3.4.4 ovenfor ligger et behov for at FHS tydeliggjør hvordan teknologiforståelse, sammensatte trusler og hybrid krigføring er tilstrekkelig dekket av fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid.

Høyskolen må

- dokumentere hvordan FoU innen teknologiforståelse, sammensatte trusler og hybrid krigføring skal dekkes, jf. punktene 3.3.4 og 3.4.4

Vurdering etter institusjonens tilbakemelding på rapportutkast

FHS har nå dokumentert flere forskningsaktiviteter innen både multidomeneoperasjoner og teknologiforståelse, sammensatte trusler og hybrid krigføring. Dette ivaretar kravet til FoU-aktivitet i fagmiljøet ved studiet. Komiteen vurderer at kravet er oppfylt.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

3.4.6 Fagmiljøets eksterne faglige deltakelse

Fra studietilsynsforskriften:

§ 2-3 (6) Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet.

Ny forskrift til universitets- og høyskoleloven:

§ 1-12 Generelle krav til fagmiljø

Fjerde ledd: Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad og andre studietilbud av et omfang på 60 studiepoeng eller mer, skal delta aktivt i relevante nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk.

Vurdering

FHS deltar i flere nasjonale og internasjonale samarbeid. Nasjonalt samarbeides det for eksempel mye med FFI, blant annet gjennom sensur, undervisning og veiledning, og felles forskningsprosjekter.

Det samarbeides internasjonalt blant annet gjennom Institutt for Forsvarsstudier sine internasjonale seminarer og workshops med utenlandske akademikere. Ansatte ved FHS er også med i International Society of Military Sciences (ISMS). Dette resulterer blant annet i deltakelse i internasjonale seminarer og konferanser og «Handbook of Military Sciences», hvor FHS Stabsskolen har redaktøransvar. FHS er også en del av samarbeidsstrukturen Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO) som utgjør hovedrammen for nordisk forsvarssamarbeid.

Komiteen mener at FHS deltar aktivt i relevante nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk.

Konklusjon

Kravet er oppfylt.

4 Samlet konklusjon

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon, konkluderer den sakkyndige komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler akkreditering av Master i krigføring og militære operasjoner ved Forsvarets høgskole.

5 Dokumentasjon

24/01221 FORSVARETS HØGSKOLE FHS - Akkreditering av master i krigføring og militære operasjoner

Vedlegg

Vedlegg 1 Studiets læringsutbytte

Kunnskap

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om militære operasjoner, og spesialisert innsikt i militær erfaringslæring og militær profesjons- og -forskningsetikk
2. har inngående kunnskap om militærteori og metoder for å utvikle og forbedre egen militær yrkespraksis og profesjonsutøvelse.
3. kan anvende ny teknologi og kunnskap/teori fra andre vitenskapsdisipliner og fagområder til å utvikle militærteori(doktriner) og praksis i militære operasjoner i tråd med det grønne skiftet
4. har inngående kunnskap om metoder og metodisk tenkning som grunnlag for utvikling og innovasjon.

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan anvende relevante metoder i forskning på militære operasjoner på en selvstendig måte
2. kan analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder, og anvende disse og KI til å utvikle ny militærfaglig kunnskap for forbedring av eksisterende profesjons- og yrkespraksis.
3. kan analysere og drøfte militærfaglige problemstillinger i lys av relevant teori, inkludert teorier om profesjons- og forskningsetikk.
4. kan bruke relevante metoder og gjennomføre et større selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt innenfor det militære kunnskapsfeltet under veiledning, og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer.

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan analysere fag-, profesjons- og forskningsetiske problemstillinger
2. kan kommunisere skriftlig og lede samtaler om faglige problemstillinger relatert til militærmakt og om analyser og konklusjoner internt i Forsvaret (med ulike våpengrener), med totalforsvaret, allierte, sivil myndighet og allmennheten.
3. kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder for å gjennomføre avanserte arbeidsoppgaver og prosjekter og kan bidra til nytenking og i innovasjonsprosesser

Vedlegg 2 Akkrediteringsprosessen

NOKUT gjør en innledende vurdering for å avklare om søknaden er tilfredsstillende dokumentert slik at søknaden kan sendes til sakkyndig vurdering. For søknader som går videre, oppnevner NOKUT sakkyndige til faglig vurdering av søknaden. De sakkyndige må erklære seg habile og utfører oppdraget i samsvar med mandat for sakkyndig vurdering vedtatt av NOKUTs styre, og krav til utdanningskvalitet slik disse er fastsatt i studietilsynsforskriften og studiekvalitetsforskriften. Institusjonene gis mulighet til å uttale seg om NOKUTs forslag til sakkyndige før oppnevning.

NOKUT har ansvar for opplæring, veiledning og oppfølging av de sakkyndige gjennom akkrediteringsprosessen. De sakkyndige samler sine vurderinger i en rapport. I sin faglige vurdering skal de sakkyndige konkludere med et tydelig ja eller nei på om utdanningskvaliteten samsvarer med kravene i studietilsynsforskriften og studiekvalitetsforskriften. De sakkyndige blir også bedt om å gi råd om videre utvikling av studiet. Alle krav må være tilfredsstillende imøtekommet for at NOKUT skal vedta akkreditering. Dersom komiteen anbefaler akkreditering, får institusjonene én uke til å kommentere eventuelle faktafeil i rapportutkastet. Dersom komiteen ikke anbefaler akkreditering, får institusjonen tre uker til å kommentere utkastet og gjøre mindre endringer i studieprogrammet. De sakkyndige får institusjonenes kommentarer og avgir en tilleggsvurdering. Basert på de sakkyndiges anbefaling og NOKUTs vurdering av de formelle vilkårene for akkreditering fatter NOKUT vedtak.

Dersom de fleste kravene er oppfylt, og det kun gjenstår enkelte konkrete forhold som gjør at alle krav ikke er oppfylt, kan NOKUT vurdere om det kan gis tilsagn om akkreditering. Søkeren vil da få en frist på inntil ett år for å sende inn dokumentasjon på at de gjenstående kravene er oppfylt. De sakkyndige får institusjonens dokumentasjon og avgir en ny vurdering. Basert på de sakkyndiges anbefaling og NOKUTs vurdering av de formelle vilkårene for akkreditering fatter NOKUT vedtak.

Vedlegg 3 Presentasjon av den sakkyndige komiteen

Forskrift til universitet- og høyskoleloven §§1-21 og 1-22 fastsetter kravene til sakkyndige ved akkreditering av studietilbud på bachelor- og mastergradsnivå.

Professor Gunhild Hoogensen Gjørsv, Norges arktiske universitet (UiT)

Gunhild Hoogensen Gjørsv er professor i sikkerhetsstudier og geopolitikk ved UiT Norges arktiske universitet, og innehar også rollen som Arctic Six Chair in Security Studies (arcticsix.org). Hennes forskning omhandler spenninger mellom geopolitikk, statssikkerhet og menneskelig sikkerhet, med særlig vekt på sammensatte trusler og hybridkrigføring, sivil-militært samarbeid (totalforsvar og beredskap), samt arktisk sikkerhet. Hun leder flere forskningsprosjekter om siviles rolle i komplekse trusler og krigføring, og er medleder for forskningsgruppen The Grey Zone ved UiT. Hun er hovedredaktør for den kommende boken *The Eighth Baseline Requirement: Resilient Civilians in Hybrid Threats and Warfare* (Sage/IOS Press, 2025), og medforfatter av *Positive Security: Collective Life in an Uncertain World* (Routledge, 2022). Hun har publisert i tidsskrifter som *Review of International Studies*, *Security Dialogue*, *Political Psychology* og *International Studies Review*, samt bidratt til bøker, kapitler og rapporter for NATO StratCom og Hybrid CoE. Hoogensen Gjørsv har veiledet over 50 masterstudenter og ti ph.d.-kandidater til fullføring, med tre nye under veiledning.

Doktor Peter Bovet Emanuel, Försvarshögskolan (FHS) i Stockholm

Peter Bovet Emanuel jobber ved Operativ avdeling, Krigsvitenskapelig institutt ved Försvarshögskolan i Sverige. Han har en doktorgrad i krigsvitenskap fra Försvarshögskolan. Bovet Emanuels forskning omfatter integrering av kunstig intelligens (KI) i militære beslutningsprosesser innenfor områdene C5ISRT (Command, Control, Communications, Computers, Combat Systems, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance og Targeting). Han forsker også på innovasjon og spesialoperasjoner ved Centre for Special Operations Research (CSOR) ved Försvarshögskolan. Bovet Emanuel er også oberstløytnant i det svenske forsvaret, hvor han blant annet har vært sjef for det svenske SOF Battle Lab, som drev eksperimenter knyttet til fremtidig krigføring og kapasitetsutvikling. Han arbeider for tiden med flere forsvarsindustrielle prosjekter innen autonomi og kampfly, samt utvikling av syntetisk kognisjon for beslutningstaking. Han er også rådgiver for Försvarsmakten i ulike spørsmål, blant annet utvikling av multi-domain operations (MDO), cross-domain-løsninger og digital transformasjon.

Teodor Voster Fossdal, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Teodor Voster Fossdal er student ved master i kybernetikk og robotikk ved Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU), med spesialisering i fartøystyring og autonomi. Han har tidligere jobbet flere år med Samordna Opptak ved NTNU Opptak ved siden av studiene og om somrene. Han har tidligere hatt frivillige verv som økonomiansvarlig og styremedlem i Space NTNU, sekretær i Trondheim Kristelige Studentlag og nestleder i Njord Autonomous Ship Challenge.

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)